

Dr. sc. Lana Petö Kujundžić*

SVJETSKI KONGRES ZA PRAVA DJECE

1. UVOD

Svjetski je kongres organiziran u Parizu od 28. do 30. svibnja 2018. na temu „Učvršćivanje pravosudnog sustava za djecu: Izazovi, uključujući i rješenja za nasilni ekstremizam“, u koordinaciji Međunarodne udruge sudaca za mladež, obiteljskih sudaca i magistrata (IAYFJM)¹, Terre des hommes Foundation (Tdh), Penal Reform International (PRI), Child Rights International Network (CRIN), Defense for Children International (DCI), Judicial Training Institute of Belgium (IGO-IFJ) i Information for All Programme (IFAP) UNESCO-a.

Pod visokim pokroviteljstvom UNESCO-a Svjetski kongres za prava djece održan je kako bi naglasio tri važna pitanja: svjetske trendove dječje uključenosti u nasilni ekstremizam i moguće odgovore, potrebe za efektivnijim načinima da se smanji maloljetnička delinkvencija i recidivizam te kako poboljšati zaštitne mehanizme za posebno ranjivu djecu, uključujući i ranu prevenciju.

Svjetski kongres za prava djece imao je cilj povezati stručnjake i donositelje odluka koje se tiču djece iz cijelog svijeta kako bi razmijenili mišljenja o maloljetničkom i obiteljskom pravu te prevenciji počinjenja kaznenih djela i ekstremizma.

2. PRVI DAN KONGRESA

Nakon uvoda i plesnog performansa Trupe Kisoka pozdravne govore održali su Avril Calder, predsjednica Međunarodne udruge sudaca za mladež, obiteljskih sudaca i magistrata, Vito Angelio, direktor Terre des hommes Foundation, Dirk van Zyl Smit, predsjedatelj Međunarodne platforme kaznenog prava, Chafica Haddad, predsjednica Međuvladina vijeća za Program Informacije za sve i Audry Azoulay, direktor UNESCO-a.

* Dr. sc. Lana Petö Kujundžić, predsjednica Odjela za mladež Županijskog suda u Zagrebu, Trg N. Š. Zrinjskog 5, predsjednica Udruge sudaca za mladež, obiteljskih sudaca i stručnjaka za djecu i mladež (<http://uszm.hr>)

¹ www.aiymf.org

Plenarna predavanja iz prvog kruga odnosila su se na prava za djecu na međunarodnoj sceni, trendove i izazove.

Avril Calder, predsjednica Međunarodne udruge sudaca za mladež, obiteljskih sudaca i magistra, u svojem uvodnom govoru navela je kako sve treba gledati očima djece i iz njihove perspektive.

Ministrica pravosuđa Gruzije Thea Tsulukiani istaknula je opredijeljenost da se djeci pruži pomoć u odrastanju te da država može imati dobre programe za djecu koji pokazuju pozitivne pomake. Ona je pokazala kako je njezina zemlja zamijenila nultu toleranciju na politiku prema djeci novim zakonom o maloljetnicima i pravima prema Konvenciji o pravima djece Ujedinjenih naroda, što je postiglo pri izvršavanju velik uspjeh. Taj je mehanizam primijenjen prema djeci ispod 14 godina, dakle za djecu koja nisu kazneno odgovorna.

U prvom danu kongresa izneseni su stavovi o sudjelovanju djece u ekstremnom nasilju, definicije, karakteristike, regrutiranje djece i razvojni oblici od strane stručnjaka iz Belgije, Velike Britanije i Međunarodne organizacije UNODC-a.

Iznesene su mogućnosti preveniranja svih oblika nasilja, a posebno ekstremnog nasilja.

Renate Winter, međunarodna stručnjakinja za prava djece iz UNCRC-a, problematizirala je još uvijek negativan pristup prema djeci jer ih smatramo odraslima i primjenjujemo sankcije, a odričemo im prava u postupcima i ne omogućavamo im sudjelovanje kao djeci. Sutkinja Renata Winter aktivno je sudjelovala u radu u Gruziji. Upravo je ona u svom govoru navela da su djeca, koja su često žrtve, demonizirana i prikazana kao opasnost za društvo, a ne kao glas koji se treba čuti. Smatra da bi njihovo sudjelovanje u svim postupcima trebalo utjecati na duge staze na njihov boljitak. Sutkinja Renate Winter upozorila je na neželjeni ponovni dolazak retributivnog sustava u pojedine dijelove svijeta.

Prikazani su rezultati istraživanja iz Francuske sa 133 slučaja mladih, koje nam je predočila gospođa Madeleine Mathieu iz Ministarstva pravosuđa. U tome je radu prikazano vrlo interesantno kako je u svakom slučaju potrebno s posebnom se pažnjom odnositi prema djeci, s jednom osobom koja je zadužena za slučaj, i svako postupanje treba biti posebno oblikovano prema specifičnim potrebama pojedinog djeteta.

Farida Abbas Khalaf, mlada djevojka iz jazidske zajednice, podijelila je svoje iskustvo kada je bila oteta od strane ISIS-a. Opisala je grozne stvari koje su se događale kako njoj, tako i cijelom selu, što je podiglo na noge sve sudionike kongresa.

Rast regrutiranja djece u teroriste vrlo je dobro prikazala dr. Alexandra Martinsu. Detaljno je objasnila način regrutiranja djece, koje se događa u pojedinim zemljama vezano za politiku, ideologiju i religiju. Ona ističe potrebu sigurnosti u zajednici nasuprot nasilju.

Dr Huw Williams, stručnjak za razvoj mozga, podsjetio nas je i grafički prikazao kako rana ozljeda mozga ima strašne efekte i učinke na kasnije ponašanje osobe. U Ujedinjenom Kraljevstvu parlament je preko svoje komisije utvrdio da su osobe za koje je uobičajeno delinkventno ponašanje u odrasloj dobi većinom one s psihološkim problemima, najčešće zbog traume mozga zadobivene u ranoj životnoj dobi. Polovina osuđenih osoba u zatvorima ima TBI (*Traumatic brain injury*).

Dr. Manfred Novak iz Instituta Ludwig Boltzman u Beču naveo je da je potrebno implementirati čl. 37. Konvencije o pravima djece jer je to prvi korak u prevenciji radikalizma i uvesti u obrazovanje osnovne standarde, kao i u zdravstveni i socijalni sustav. Drugi je korak u normalizaciji života iza rešetaka.

Agnes Callamard, UN-ova specijalna izvjestiteljica, sažela je koje su promjene uvedene u El Salvadoru, gdje se vlada odlučila postupati na drugačiji način od represivnih mjera uvodeći nov oblik djelovanja na nasilne delikte. Ona je pozdravila što se posebna pozornost daje djevojčicama, koje su najčešće žrtve bandi. Agnes Callamard iznijela je bojazan da, kada se radi o terorizmu, postoji prazan prostor prava, s posebnim ovlastima koje su zamagljene i rastezljive.

Sutkinja Vrhovnog suda Indije Madan Lokur navela je da Indija ima povijest terorizma još iz vremena kada su se pojavile terorističke grupe protiv vladavine britanskog imperija iz lijevog krila ekstremista. Ekstremisti u posljednjih pola stoljeća svakodnevno izvode napade u ime islama. U Indiji je Vrhovni sud odbio imenovati posebne specijalne odrede policije koji bi bili zaduženi za djelovanje u slučajevima terorizma jer je to protivno Ustavu.

Više je diskutirano naglašavalo da postoji problem zaštite djece od Dark Neta i o tome je posebno govorio Chafica Haddad, predsjedatelj IFAP-a, za one koji se nalaze na pogrešnoj strani interneta. Naglašena anonimnost podataka dovodi u pitanje sigurnost djece, koja se s tim ne mogu nositi. To je prikazano i u istraživanju iz 2017. UNESCO/IFAP: Mladi i nasilni ekstremizam na društvenim medijima. Te će važne stvari Ujedinjeni narodi morati mapirati i istražiti, a to zahtijeva i akcije i određene zaključke.

3. DRUGI DAN KONGRESA

U malim skupinama, na okruglim stolovima i u radionicama prikazani su programi: Djeca u ratnoj zoni u Jemenu, Djeca koja su lišena slobode, Reforme za više alternativa, Sudjelovanje i briga, Donošenje odluka, Trening IAYFJM po vodiču i pravima djece uz prezentaciju vodiča za stručnjake, Iberoamerički forum I, Neuroznanstvena istraživanja i pravosuđe za djecu, Djeca uključena u ekstremna nasilja, radikalizaciju, perspektiva sa strane kaznenog prava, Položaj odvjetnika za djecu u sukobu sa zakonom, Kraj ekstremnom nasilju, na-

učena lekcija iz Alžira, Iberoamerički forum II, Promocija diverzije za djecu, Maloljetnici navodno zajedno s Boko Haramom - Niger.

Iberoamerički forum istražio je maloljetničko pravosuđe općenito. Sutkinje Daniela Murata iz Brazila i Mercedes Buratovich iz Argentine objasnile su u osnovama kako pravosudni sustav kod njih djeluje. U Brazilu jedinice za zaštitu djece imaju socijalne radnike, koji nude dobru zaštitu s uključenim obrazovanjem, zdravstvenom zaštitom i izvanškolskim aktivnostima nakon što su djeca otpuštena iz ustanova. Međutim djeca se vraćaju u istu sredinu iz koje su izašla te je to razlog što i dalje postoji problem recidivizma. U Argentini se radi na jačanju prava djece i uvodi se restorativan pristup.

Patnju djece u Jemenu, ratnoj zoni, vrlo je jasno pokazao u radionici Adel Dabwan, voditelj odjela socijalne obrane Ministarstva za socijalni razvoj.

Baudouin Dupret govorio je o običajnom pravu i aspektu prava djece. U mnogim zemljama zakonodavstvo i običajno pravo zajedno utječu jedno na drugo.

U radionici o neuroznanosti i pravima djece Barrister Shauneen Lambe opisao je kako znanost, oni koji odlučuju i osobe koje su u postupku zajedno djeluju, u pojedinim slučajevima, koje je prikazao u odnosu na Sjevernu Ameriku, Ujedinjeno Kraljevstvo i Europski sud za ljudska prava.

4. TREĆI DAN KONGRESA

30. svibnja 2018. na plenarnom predavanju Jean Etienne Ibrahim, bivši sudac, a sadašnji zamjenik glavnog sekretara Ministarstva pravosuđa, upoznao nas je s novostima u svojoj zemlji Nigeru, koji se nosi s problemom Boko Harama. Pravosudni sustav ima mnoge slabosti, neadekvatan zakonodavni okvir i probleme s nedostatkom edukacije magistrata. Međutim, stvari su se poboljšale zbog više faktora, kazneni zakon dobio je amandmane u odnosu na sumnju na terorizam i implementirana je edukacija za magistrate, koji su osnaženi da pažljivo slušaju iskustva djece.

Dennis Edney, branitelj Omara Kadhra, kanadskog maloljetnika zatvorenog u Guantanamo, rekao je: „Sjetio sam se svog obećanja da ga neću ostaviti. Ukoliko bih ga ja ostavio, trebao bih sebi lagati da će se netko pobrinuti za njega.” Iznio je da su i drugi slučajevi prijavljeni i da je važno da se govori o kršenju ljudskih prava i važnosti poštivanja prava kroz podnošenje pravnih lijekova nadležnim tijelima.

Što je terorizam, upitala je Naima Müller, spominjući Neuchâtel Memorandum (2016), što dovodi u vezu maloljetničko pravo s terorizmom. Objasnila je svoje podrijetlo i kao primjer da nije jasna razlika žrtve i počinitelja, a u vezi s pravima djece, koja trebaju ići zajedno s pravom zajednice na sigurnost. Švicarska i druge države sada su u procesu implementacije memoranduma.

Na završnoj ceremoniji sudjelovali su mladi. Mladi su dali svoje komentare ne samo iz radionica već i kao sudionici kongresa, i time pokazali važnost da se čuju glasovi djece i mladih ljudi. Fatima Zadan, djevojčica na svom putu do škole, svjedočila je u srpnju 2005. bombama u Londonu. Fatima se sjetila koliko je trajao efekt kada je sudjelovala kao mlada voditeljica zaklade Kofija Annana i koliko je time bila ispunjena.

U Parizu je donesena deklaracija² koja je zatražila jačanje i poboljšanje pravosudnih sustava za djecu, uključujući donošenje zakona i politika koje štite i čuvaju djecu od nasilja, zlostavljanja, zanemarivanja i iskorištavanja. U tu svrhu u deklaraciji je zatražena hitna akcija u nizu područja.

² English Cronical, 2018. July